

**Lilia Holovko, Candidate of Economic Sciences,
Senior Researcher**
*Ptoukha Institute for Demography and Social Students
of the National Academy of Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Tamila Holovko, Student
*Dragomanov Ukrainian State University
Kyiv, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-296-8-40>

MODERN ASPECTS OF VOLUNTEERING DEVELOPMENT IN UKRAINE

СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Загострення російсько-української війни після 24 лютого 2022 р. кардинально вплинуло на тенденції розвитку благодійництва та волонтерства в Україні. Протидія агресору згуртувала населення у досягненні спільної мети. За даними соціологічного опитування Zagoriv Foundation, проведеного з 29 червня по 6 липня 2022 р., 84% населення України займалось благодійною діяльністю. За останні чотири роки оцінка якої у порівнянні з 2021 р. змінилась з 4,5 до 7,8 балів у 2022 р. [1].

Масове залучення до благодійної діяльності зумовило те, що у трьох регіонах України понад 80% населення займаються цією справою. Зокрема, у Західному регіоні цей показник становить 86%, Центральному – 84%, Південному – 81% населення. Навіть у Східному регіоні спостерігалось зростання благодійності (74% з тих, хто жив на сході до 24 лютого, та 68% з населення, яке було там на момент опитування).

Із зростанням згуртованості населення для підтримки армії, надання гуманітарної допомоги вимушено переміщеним особам, спостерігалась тенденція до зростання волонтерських угруповань.

З 24 лютого 2022 р. третина українців, або 39% від числа благодійників займалися волонтерством. Порівняно з 2021 р. частка осіб, які долучилися до волонтерства, лише упродовж перших місяців повномасштабного вторгнення, зокрема березень-червень, зростає у більш ніж п'ять разів. Згодом волонтерська ініціативність дещо знизилась серед молоді та осіб середнього віку, населення центральних і західних областей. У серпні лише 16% волонтерів (або 5,4% від усіх

мешканців країни) продовжували працювати так само інтенсивно, як і на початку війни [1].

Причинами зниження ініціативності до волонтерської діяльності можуть бути: емоційне вигорання, виснаження, потреба у тимчасовій перерві, зміна мотивуючих чинників, необхідність створення умов для реабілітації, відновлення психологічного стану після чергових стресів. Для певних вікових груп, додається ще ряд чинників, зокрема для молоді – початок навчального року, менше вільного часу, для осіб працездатного віку – втрата постійних джерел доходу.

За даними Української Волонтерської Служби (опитування здійснено у червні 2022 р.) 54% населення почали волонтерити після 24 лютого 2022 р. Понад 3 роки волонтерить 25% населення. Основними напрямками волонтерства є: допомога в гуманітарних штабах (займається 32% населення); допомога ЗСУ (22%); здійснення донатів на потреби армії (14%); гуманітарна та координаційна робота, надання допомоги вимушено переміщеним особам (11%); здійснення донатів на потреби населення (7%); надання психологічної допомоги (4%); автоволонтерство (2%). Основний вік волонтерів становить 14–34 роки.

У перші місяці повномасштабного вторгнення надзвичайну роль відіграли волонтери в реалізації гуманітарних коридорів з тимчасово окупованих територій, привезення і надання допомоги (продукти харчування, ліки, засоби гігієни) цивільному населенню. У співпраці з Міністерством соціальної політики України робота організувалась за трьома напрямками: залучення гуманітарної допомоги, логістика та адресне надання. Значущу роль у цьому відіграли формування партнерських відносин між благодійними фондами, волонтерськими та громадськими організаціями, бізнесом, представниками громадськості, звичайними людьми, які почали надавати гуманітарну допомогу.

В регіонах України, де не велись активні бойові дії сформувалась мережа розподільчих хабів гуманітарної допомоги. Ресурсною базою стали установи, які здатні забезпечити організацію роботи, контроль та логістику. Диверсифікована мережа хабів забезпечувала швидкість та адресність розподілу значних обсягів вантажів. Водночас дієвість декількох центрів дозволила зменшувати ризики у разі переміщення зони активних бойових дій. Перевагою у цьому контексті є те, що на приватному транспорті волонтери, часто ризикуючи власним життям, привозили і продовжують надавати гуманітарну допомогу у важкодоступні місця, де тимчасово відсутнє залізничне сполучення, немає можливості здійснювати вантажні перевезення. Розподіл гуманітарної допомоги у відповідності до потреб здійснюють також працівники органів соцзахисту населення.

Для поширення змістовної інформації і більшого залучення населення до е-благодійної та е-волонтерської діяльності створено соціальні платформи, зокрема фандрейзингову платформу United24, єдиний Державний портал соціальних послуг «Дія», через який можна донатити на ЗСУ. Підсиленню діяльності неформального сектору сприяє зміцнення горизонтальних зв'язків серед структур неформального сектору, зокрема благодійних фондів та волонтерських угруповань, що згуртовує і підвищує рівень довіри населення.

За 6 місяців 2022 р. найбільше зріс обсяг надходжень на фандрайзинговій платформі United24, що становить понад 6,8 млрд грн, з них: 83%, або 5,6 млрд грн надійшло на рахунок ЗСУ; 11%, або 745 млн грн – для медичної допомоги; 6%, або 429 млн грн – на гуманітарну допомогу. Лише у жовтні 2022 р українці задонатили 1,5 млрд грн [2].

Останнім часом популярним є Фонд Сергія Притули. Масштабні результати діяльності якого мобілізують населення, особливо молодь, донатити на підтримку та реалізацію значущих проєктів Фонду, які в першу чергу направлені на допомогу ЗСУ.

Зміна тактики атак агресора щодо руйнування об'єктів критичної інфраструктури по всіх регіонах України, впродовж жовтня 2022 р. по лютий 2023 р., кардинально вплинула на дієвість мережі електропостачання. З метою забезпечення умов життєдіяльності населення у листопаді 2022 р. державною владою був ініційований проєкт «Пункт незламності». У містах, селищах та селах територіальних громад створені пункти, з розрахунку 40–500 осіб, де вони одночасно можуть обігрітись, попити чай, зарядити мобільні телефони, провести чи підключитись до онлайн-заняття, для безперервності отримання освітніх послуг. Комплектування та функціонування «Пунктів Незламності» здійснюється з урахуванням наявного ресурсу органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Більшість таких пунктів створені в громадах у приміщеннях бібліотек, закладів освіти тощо.

Надзвичайну активність проявляє молодь, долучаючись до волонтерської діяльності. Серед молоді поширеним є е-волонтерство, організація та діяльність органів самоврядування, особливо у закладах вищої освіти.

За даними Державної податкової служби України станом на початок 2023 р. загальна кількість зареєстрованих волонтерів понад 2,6 тис. осіб, з них упродовж лише 2022 р. зареєструвалось 2 383 особи, що у 8,4 рази більше ніж за 2014–2021 рр. Оскільки до початку повномасштабного вторгнення російських військ зареєстрованих волонтерів було лише 320 осіб. Найбільше зареєстрованих зафіксовано у грудні 2022 р. –

1653 особи, тобто близько 70% від загальної кількості (рис. 1). Основною причиною є можливість уникнути оподаткування донатів, особливо, якщо їх обсяг у декілька разів перевищує дохід [3].

Отже, волонтерська діяльність в Україні значно зросла упродовж 2022 р. порівняно з іншими роками. Протидія агресору мобілізувала різновікові верстви населення, активізувавши значущість неформального сектору у розвитку громадського суспільства. Збереження тенденції до зростання кількості волонтерських угруповань є потужним ресурсним потенціалом нарощування соціального капіталу, який доцільно використовувати для відбудови України.

Література:

1. Благодійність у час війни – кількісне дослідження. URL: <https://zagoriy.foundation/publications/blagodijnist-u-chasi-vijni-kilkisne-doslidzhennya> (дата звернення: 15.02.2023).
2. Звіт про використання та призначення коштів. URL: <https://u24.gov.ua/uk> (дата звернення: 24.12.2022).
3. 2383 волонтера зареєструвалися у реєстрі Податкової у 2022 році. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/volunteers-registry> (дата звернення: 22.02.2023).